

М.І. Пугач

**ГЕОГРАФІЯ МАТЕРИКІВ
І ОКЕАНІВ
ПРАКТИКУМ
7 КЛАС**

Видання п'яте, перероблене і доповнене

*Схвалено комісією з географії
Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

Bohdan

ББК 74.262.6
УДК 911.2
П88

Рецензенти:

методист ХОІППО
Д.В. Галкін

вчитель географії загальноосвітньої школи № 25 м. Хмельницький
Н.І. Савка

вчитель географії НВО № 28 м. Хмельницький
І.Л. Мала

*Схвалено комісією з географії Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України (лист від 28.10.10 №1.4/18-Г-739)*

Пугач М.І.

П88 Географія материків і океанів. Практикум. 7 клас. — 5-те вид., переробл. і доповн. —
Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2012. — 64 с.

ISBN 978-966-10-2097-8

У посібнику подано підбірку практичних робіт, спрямованих на ефективне закріплення учнями теоретичних знань і формування практичних умінь та навичок. Усі роботи складено відповідно до чинної програми Міністерства освіти і науки України для 11-річної школи.

Для учнів 7 класу та вчителів географії.

ББК 74.262.6
УДК 911.2

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

Навчальне видання

ПУГАЧ Микола Іванович

ГЕОГРАФІЯ МАТЕРИКІВ І ОКЕАНІВ ПРАКТИКУМ

7 клас

Видання п'яте, перероблене і доповнене

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактори *Донара Пендзей, Василь Герасимчук*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Комп'ютерна верстка *Надії Магальяс*

Підписано до друку 04.10.2011. Формат 60×84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 7,44. Умовн. фарбо-відб. 14,88.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців ДК №370 від 21.03.2001 р.
Навчальна книга — Богдан, просп. С. Бандери, 34 а, м.Тернопіль, 46002
Навчальна книга — Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 43-00-46; 25-18-09
office@bohdan-books.com
www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-2097-8

ISBN 978-966-10-2097-8

9 789661 020978

© Навчальна книга — Богдан,
майнові права, 2012

ЮНІ ДРУЗІ!

Практичні роботи є обов'язковою складовою вивчення географії в школі. У процесі їх виконання формуються необхідні географічні уміння і навички та реалізується зв'язок теорії з практикою. Посібник для учнів 7 класу призначено для виконання практичних робіт з курсу “Географія материків і океанів” відповідно до чинної програми з географії. Цим навчальним посібником ви зможете користуватись на уроках: під час виконання практичних робіт будете навчатися правильно заповнювати таблиці, будувати діаграми та графіки, робити висновки та узагальнення. Усі практичні роботи — обов'язкові для виконання кожним з вас. Наявність у посібнику контурних карт полегшить вашу роботу із засвоєння географічної номенклатури карт.

Під час виконання практичних робіт дотримуйтесь правил:

1. Ознайомтеся з темою, метою та обладнанням, необхідним для виконання роботи; “Основним обсягом знань та умінь” і завданнями.

2. Якщо ви не можете пригадати визначення окремих понять, скористайтеся географічним довідником.

3. Завдання виконуйте охайно. Відповіді мають бути логічними та обґрунтованими.

4. Роботи на контурних картах виконуйте відповідно до встановлених вимог:

а) усі підписи на контурних картах робіть чітко, друкарським шрифтом;

б) об'єкти суходолу підписуйте чорним кольором, а водні — синім;

в) працюючи з контурними картами, позначайте:

- низовини — зеленим кольором;
- височини — жовтим;
- плоскогір'я — жовтогарячим;
- гори — коричневим;

г) для роботи з контурними картами використовуйте олівці, кулькові ручки і туш різних кольорів;

г) більшість географічних об'єктів підписуйте вздовж екватора або вздовж паралелей;

д) назви населених пунктів підписуйте зліва або справа;

е) назви річок — уздовж течії в напрямку від витoku до гирла, а назви гір — уздовж простягання гірських хребтів;

е) якщо назви не вміщуються у потрібному місці, пишть їх в умовних позначеннях, а на карті ставте відповідні цифри.

5. Висновки після закінчення практичної роботи формулюйте чітко.

6. Пам'ятайте: найвищої оцінки заслуговує робота, яка містить правильні відповіді на завдання і належно оформлена.

Практичні роботи складаються з 3-х основних блоків:

1. “Навчальні досягнення учнів”.

2. “Це потрібно знати!”

3. “Завдання”.

Часто після завдань розміщується додатковий блок “Цікаво знати, що...”.

У блоці “Навчальні досягнення учнів” подано вимоги до обсягу знань та умінь, необхідних вам для виконання практичних робіт.

У блоці “Це потрібно знати!” запропоновано теоретичний матеріал, який допоможе під час виконання практичних робіт.

У третьому блоці — всі завдання, обов'язкові для виконання.

Інформація з блоку “Цікаво знати, що...” сприятиме розширенню вашого географічного кругозору.

Щасливої вам мандрівки Країною знань!

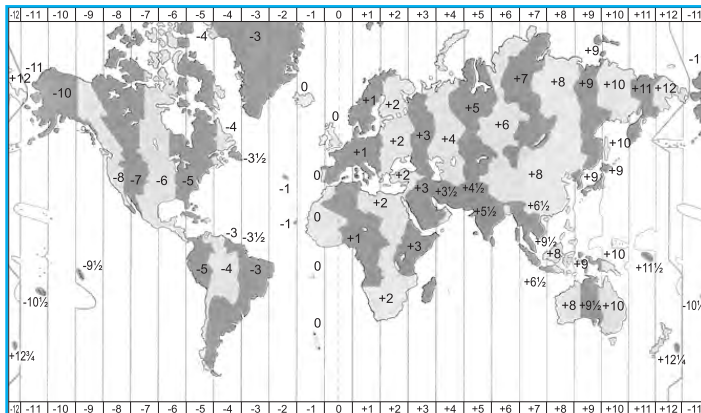
ТЕМА. Аналіз карти часових поясів з метою виявлення основних географічних закономірностей

Мета: формувати практичні навички користування картами часових поясів; розвивати практичні навички роботи з джерелами географічних знань; удосконалювати вміння та навички користування теоретичними знаннями, розв'язуючи практичні завдання.

Обладнання: карта часових поясів світу, контурна карта, кольорові олівці, гумка.

Навчальні досягнення учнів.

Учень пояснює зміни часу; аналізує тематичні географічні карти; визначає місцевий і поясний час.

ХІД РОБОТИ

✓ Це потрібно знати!

- Земля рухається водночас навколо своєї осі й навколо Сонця.
- Повний оберт навколо своєї осі Земля робить приблизно за 24 години (за добу). На кожному меридіані час доби в якийсь певний момент не однаковий.
- За міжнародною домовленістю Землю поділили на 24 часові пояси (від 0-го до 23-го) і запровадили поясний час. Кожен часовий пояс має протяжність 15° ($360° : 24 = 15°$) і розділений посередині центральним меридіаном.
- Межі часових поясів проводять з урахуванням державних кордонів. По найменш заселеній території Землі (180 меридіану) проведено лінію зміни дат. При перетині зі сходу на захід лінії зміни дат додається одна доба. При перетині цієї лінії у зворотному напрямку та сама доба відлічується двічі.

Співвідношення між часом і географічною довготою

Відстань у градусах	Час
15°	1 год
1°	4 хв
15'	1 хв
1'	4 с
15"	1 с
1"	1/15 с

Завдання 1. Дайте визначення понять:

Поясний час — _____

Місцевий час — _____

ТЕМА. Визначення географічних координат крайніх точок Африки

Мета: навчитися аналізувати особливості географічного положення материка; характеризувати його фізико-географічне положення та визначати географічні координати крайніх точок; виховувати акуратність у роботі з контурною картою.

Обладнання: “Фізична карта світу”, “Фізична карта півкуль”, контурна карта Африки, простий олівець, гумка.

Навчальні досягнення учнів.

Учень називає та характеризує особливості географічного положення Африки.

ХІД РОБОТИ

✓ Це потрібно знати!

• Географічна широта й довгота місця – це величини, що визначають положення будь-якої точки на земній кулі.

Географічна широта змінюється від 0° до 90°.

Географічна довгота змінюється від 0° до 180°.

Довжина дуги меридіана 1° – 111 км.

Довжина дуги паралелі 1° на різних широтах:

Ши-рота	Довжи-на дуги паралелі в 1°	Ши-рота	Довжи-на дуги паралелі в 1°	Ши-рота	Довжи-на дуги паралелі в 1°	Ши-рота	Довжи-на дуги паралелі в 1°	Ши-рота	Довжи-на дуги паралелі в 1°	Ши-рота	Довжи-на дуги паралелі в 1°	Ши-рота	Довжи-на дуги паралелі в 1°
0	111,3	13	108,5	26	101,1	39	86,6	52	68,7	65	47,2	78	23,2
1	111,3	14	108,2	27	99,3	40	85,4	53	67,1	66	45,4	79	21,3
2	111,3	15	107,6	28	98,4	41	84,1	54	65,6	67	43,6	80	19,4
3	111,2	16	107,0	29	97,4	42	82,9	55	64,0	68	41,8	81	17,5
4	111,1	17	106,5	30	96,5	43	81,5	56	62,4	69	40,0	82	15,5
5	110,9	18	105,9	31	95,5	44	80,2	57	60,8	70	38,2	83	13,6
6	110,7	19	105,3	32	94,5	45	78,8	58	59,1	71	36,4	84	11,7
7	110,5	20	104,6	33	93,5	46	77,5	59	57,5	72	34,5	85	9,7
8	110,2	21	104,0	34	92,4	47	76,1	60	55,8	73	32,6	86	7,8
9	110,0	22	103,3	35	91,3	48	74,6	61	54,1	74	30,8	87	5,8
10	109,6	23	102,5	36	90,2	49	73,2	62	52,4	75	28,9	88	3,9
11	109,3	24	101,8	37	89,0	50	71,7	63	50,7	76	27,0	89	1,9
12	108,9	25	101,1	38	87,8	51	70,2	64	48,9	77	25,1	90	0

Завдання 1. Визначте географічні координати крайніх точок Африки.

Крайні точки	Географічні координати	
	широта	довгота
м. Рас-Енгела		
м. Агульяс (Голковий)		
м. Альмаді		
м. Рас-Гафун		

Завдання 2. Використовуючи карти атласу, охарактеризуйте географічне положення материка.

Положення материка:

а) стосовно екватора

б) стосовно початкового меридіана

в) стосовно інших материків

г) стосовно океанів

Завдання 3. Визначте за допомогою градусної сітки протяжність Африки з півночі на південь у градусах і кілометрах:

а) 10° зх. д.;

б) 10° сх. д.

Зразок відповіді:

а) 1. Визначаємо географічну широту крайніх точок материка по 10° зх. д.:

крайня північна — 30° пн. ш.;

крайня південна — 6° пн. ш.

2. Знаходимо протяжність у градусах:

30° пн. ш. — 6° пн. ш. = 24°.

3. Знаходимо протяжність території у кілометрах:

24° · 111 км = 2 664 км.

Відповідь. Протяжність Африки по 10° зх. д. — 24°, або 2 664 км.

б) 1. _____

2. _____

3. _____

Відповідь. _____

ТЕМА. Визначення основних видів забруднення навколишнього середовища та встановлення джерел їх надходження

Мета: формувати практичні навички в галузі природоохоронної діяльності; розвивати вміння працювати комплексно з картографічним матеріалом та додатковими джерелами; виховувати любов і шанобливе ставлення до довкілля.

Обладнання: “Фізична карта світу”, контурна карта, кольорові олівці, гумка.

Навчальні досягнення учнів.

Учень називає основні види забруднення навколишнього середовища та джерела їх походження; **наводить приклади** забруднення довкілля; **пояснює** причини такого забруднення; **знаходить** на карті забруднені території; **порівнює** небезпечність різних видів забруднення; **робить висновки** про необхідність збереження природи Землі та раціонального природокористування.

ХІД РОБОТИ

✓ Це потрібно знати!

- Забруднення — надходження до природного середовища в результаті процесів або діяльності людини твердої, рідкої, газоподібної або живої речовин, а також їхніх сумішей, різних видів енергії та їхніх сумішей у кількості, що перевищує екологічно можливий рівень.
- Види забруднення:
 - а) фізичне;
 - б) хімічне;
 - в) біологічне.
- Джерела забруднення — будь-які об'єкти виробничої та побутової діяльності людей, деякі явища природи.
- Об'єкти забруднення:

прямі —	атмосфера, вода, грунт;
непрямі —	рослини, тварини, мікроорганізми.

Завдання 1. Дайте визначення понять:

Географічне середовище — _____

Екологія — _____

Завдання 2. Використовуючи картографічний матеріал, текст підручника та додаткову літературу, охарактеризуйте основні види забруднення довкілля. Заповніть таблицю.

<i>Види забруднення</i>	<i>Джерела забруднення</i>	<i>Наслідки забруднення</i>	<i>Заходи щодо запобігання забрудненню</i>

Завдання 3. Вкажіть природоохоронні об'єкти своєї місцевості. Охарактеризуйте один з них.

Висновок.

ЗМІСТ

Передмова	3
Вступ	
Практична робота №1	4
Практична робота №2.....	8
Практична робота №3.....	12
Практична робота №4	15
I. Океани	
Практична робота №5.....	20
Практична робота №6	25
II. Материка	
Практична робота №7.....	28
Практична робота №8.....	31
Практична робота №9	34
Практична робота №8.....	38
Практична робота №8.....	41
Практична робота №8.....	44
Практична робота №8.....	46
Практична робота №10	49
Практична робота № 8	53
Практична робота № 11.....	58
III. Земля — наш спільний дім	
Практична робота №12	62